

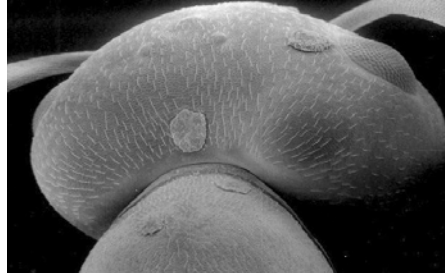
Korte mededeling

Blauwwrat (*Aegeritella superficialis*) op bosmieren (*Formica*) in Nederland

Bosmieren kunnen wratten hebben die op het hele lichaam, inclusief de poten, kunnen voorkomen. De wrat is een schimmel (Deuteromycetes) uit het genus *Aegeritella*. Er zijn meerdere schimmelsoorten van dit genus die voorkomen op mieren. In figuur 1 wordt een wrat van *A. tuberculata* uit Spanje als voorbeeld gegeven. Bałazy et al. (1986) geven een determineertabel, waarmee de soorten van *Aegeritella* op naam gebracht kunnen worden.

In Nederland zijn voor zover mij bekend geen waarnemingen van deze wratten gepubliceerd. Ik kom regelmatig gewone bosmieren, *F. rufa rufa* en *F. rufa polyctena*, met deze blauwwratten tegen en determineerde de schimmel als *A. superficialis*. Op aandringen van Prof. A. Buschinger, heb ik mijn aantekeningen sinds 1998 eens doorgespit. Naast het regelmatige voorkomen bij *F. rufa*, vond ik in Nederland drie keer wratten op de grauwwarte mier *F. fusca* (Bergen, NH, iii en viii 2002) en twee maal op zwart-rugbosmieren *F. pratensis* (Tilburg, NB, leg. H. Spijkers 2007; Dwingelderveld, Dr, leg. I. Lustenhouwer, viii.2008).

Naast de drie bovengenoemde soorten zijn de wratten van *A. superficialis* in het buitenland bij vier andere mierensoorten waargenomen: bergbosmier *Formica lugubris*, stronkmier *F. truncorum*, bloedrode roofmier *F. sanguinea* en *F. decipiens*. (Espadaler & Wisniewski 1987). Over het voorkomen en de verspreiding van *A. superficialis* is weinig bekend. Wisniewki (1976 in Wisniewki & Buschinger 1982) vond de wratten in 15% van de 514 onderzochte bosmiernesten in het Poolse Wiekopolska Nationale Park. In Duitsland, Italië, Spanje en

1. *Aegeritella tuberculata* op deuklipsatermier *Formica pressilabris*. Met toestemming overgenomen uit: Espadaler & Wisniewski (1987).
1. *Aegeritella tuberculata* on *Formica pressilabris*. Reprinted with permission from Espadaler & Wisniewski (1987).

Zwitserland zijn mondjesmaat waarnemingen gedaan (Buschinger 2008, Espadaler & Wisniewski 1987).

Van de 840 gewone bosmieren, die ik de afgelopen jaren onder ogen heb gehad, heb ik aantekeningen gemaakt met betrekking tot de aan- of afwezigheid van wratten. Daarvan was 7,4% geïnfecteerd met blauwwratten. Deze mieren waren afkomstig van de Utrechtse Heuvelrug (leg. R. Beenen en R. van Hengel), uit Zuidwolde (Dr, leg. B.M. Dumont), de Noord- en Zuid-Hollandse duinen (Noordwijk, Bloemendaal, Castricum en Bergen) en het Robbenoordbos in de Wieringermeer (NH). Voor zover dat nog was na te gaan, was minimaal 90% van de geïnfecteerde werksters afkomstig van polygyne kolonies; dat zijn kolonies met vele koninginnen. Dit soort kolonies zijn veel volkrijker dan monogyne kolonies. Doordat de nestdichtheid van polygyne kolonies veel hoger is, mag verwacht worden dat de infectiekans eveneens hoger ligt.

Dankwoord

Met hartelijke dank aan X. Espadaler voor zijn literatuurverwijzingen en foto en A. Buschinger voor zijn stimulans om deze korte mededeling te schrijven.

Literatuur

- Bałazy S, Lenoir A & Wisniewski J 1986. *Aegeritella roussillonensis* n. sp., une espèce nouvelle de champignon épizoïque sur les fourmis *Cataglyphis cursor* de France. *Cryptogamie Mycologie* 7: 37-45.
- Buschinger A 2008. Auf Spurensuche: Die Stark beborstete Gebirgswaldameise *Formica lugubris* in der Umgebung von Würzburg, mit Bemerkungen zum Befall durch den Pilz *Aegeritella superficialis*. *Ameisenschutz aktuell* 22: 97-104.
- Espadaler X & Wisniewski J 1987. *Aegeritella superficialis* Bał. et Wis. and *A. tuberculata* Bał. et Wis. (Deuteromycetes), epizoic fungi on two *Formica* (Hymenoptera: Formicidae) species in the Iberian Peninsula. *Butlletí de l'Institutió Catalana d'Història Natural* 54 (Sec. Bot. 6): 31-35.
- Wisniewski J & Buschinger A 1982. *Aegeritella superficialis* Bał. et Wis., ein epizootischer Pilz bei Waldameisen in der Bundesrepublik Deutschland. *Waldhygiene* 14: 139-140.

Peter Boer

Gemene Bos 12

1861 HG Bergen

p.boer@quicknet.nl

Summary

Aegeritella superficialis on *Formica* ants in The Netherlands

The epizoic fungus *Aegeritella superficialis* is described for the first time for The Netherlands. Of 840 inspected *Formica rufa rufa* / *polyctena* workers, 7,4% was infected. Nearly all ants with this infection were found in polygyne colonies. This specific fungus was also found on *F. fusca* and *F. pratensis* in The Netherlands.